

Met een 'S'

door Theo Mooijman

In mei zijn wij voor de tweede keer naar Riga gegaan. Wij vonden dat er nog genoeg te zien was voor nog één bezoek. Natuurlijk wilde ik nu de tramlijnen nemen die vorig jaar niet aan de beurt kwamen. Met lijn 5 in noordelijke richting reden wij een stukje parallel met de trein. De treinsporen waren in het geheel niet afgescheiden met een hek of een sloot. Mensen liepen doodleuk vlak langs de spoorbaan en moesten, op zicht, van uit hun woonwijk het dubbelspoor oversteken om bij de tramhalte te komen. Geen bel of lichtseinen. Dat is in ons land onbestaanbaar. We kwamen een gelijkvloerse kruising tegen met een aftakkend goederenspoor. Een goederentrein stond te wachten achter een sein. Kennelijk had de tram voorrang gekregen. Het tramnet kent nog een groot aantal haltes zonderabri. Het verkeer mag een aan een halte stilstaande tram niet voorbij rijden. En daar houdt iedereen zich aan is mijn waarneming. Ook dat is in ons land niet meer voor te stellen.

In Letland woont ongeveer de helft van de bevolking in de twee grote steden Riga en Daugavpils. Verder dus alleen kleine plaatsjes. Eén daarvan, Tukums, bezochten wij per trein. Er bleek weinig te beleven. In het Tukums historisch museum deed de enige dienstdoende museummedewerker, een dame op leeftijd, niet bij machte een woord Engels of Duits te verstaan of te spreken, haar uiterste best ons behulpzaam te zijn. Gelukkig kon zij een folder overhandigen in het Engels. Anders hadden we de indringende, treffende naam van de tentoonstelling niet begrepen: "Our stories, not other's". Over de Sowjet-tijd stond er onder meer dit: "For several decades people lived in a deformed society and were forced to accept peculiarities as truth. It was life in a cage."

Op de enige zonnige dag doorkruisten wij het Wermanpark eens vanuit een andere hoek. We zochten een plekje om in de zon te zitten en vonden, op een verhoogd gedeelte, een hele serie bankjes. Zodanig geplaatst om naar een optreden te kunnen kijken. Er zaten, verspreid, vier groepjes mannen. Naderbij gekomen ontdekte ik dat zij damden, schaakten of backgammon speelden. Twee mannen speelden met stukken van hard schuimrubber. Een aantal stukken waren in deplorabele staat. Zodra er, door slaan, een beter exemplaar beschikbaar kwam, werden die ingewisseld. De meeste toeschouwers stonden bij een bord met goede stukken en een digitale klok. Daar werden pittige partijen gespeeld. Ik keek eens rond of er iemand bij stond van jonge leeftijd. Dan had ik kans op een gesprek. En ik had geluk: er was er één. Ik sprak hem in het Engels aan en zo waar, hij verstond mij. En meer dan dat. Hij sprak prima Engels. Hij bleek brandweerman te zijn. In de zomer neemt hij al jaren twee weken onbetaald verlof en verblijft dan zes weken in Cornwall om bij te verdienen in de tuinbouw. We spraken lange tijd over vele zaken tot hij zei: 'wilt u ook een partijtje spelen?' Hij was de eigenaar van het bord, de stukken en de klok waarmee gespeeld werd. Een schaakmeester speelde voor geld op basis 1 minuut – 5 minuten. De jonge man werd in natura betaald door de meester: vier schaakpartijen per middag. Ik kreeg van hem twee partijen cadeau. De meester werd daar niet blij van. Hij had liever geld gezien. De jonge man dwong hem echter. De meester sprak geen woord en ranselde vervolgens de zetten op het bord. Ik kwam zeer goed te staan, maar ik vergiste mij deerlijk en verloor. Met mijn lengte zat ik wat ongelukkig, ik had te weinig zicht op mijn onderste rijen. Daar liep het dan ook mis. De kleinere meester had een beter overzicht. In de tweede partij liep ik minder averij op, maar kon op een bepaald moment niets beginnen. Ik gaf toen onmiddellijk op en daardoor ontdooide de meester. Hij kon waarderen dat ik niet doorspeelde alleen voor de klok. Mijn plaats werd snel weer door een ander ingenomen. Aan klandizie geen gebrek!

Ik vroeg vervolgens aan de brandweerman naar het beeld van Tal. U kent dat vast wel, naar een straat vragen, terwijl je er zo wat in staat. Toch was het logisch dat wij het beeld niet eerder gezien hadden. Het bleek slechts een borstbeeld. De jonge man vertelde nog dat Tal een superstar status had in Letland. Voor hem geen leven in een kooi. Van het stadsbestuur had hij een villa ter beschikking in Jurmala, aan de kust. Om een voorbeeld te noemen, partijleider Leonid Brezjnev,

had er ook eentje.

In Letland eindigen alle meisjes namen op 'e' of 'a' en alle jongensnamen op 's'. Dat geldt ook voor de achternamen. Vanaf nu zal het zijn: Mihaels Tals, wereldkampioen. Tals ging volgens mijn zegsman ten onder aan drank en vrouwen. Zijn gedrag was zeker niet voorbeeldig te noemen. Hij was zeer handtastelijk jegens de andere sexe. Maar, ja, van een wereldkampioen wordt veel door de vingers gezien. De beeldhouwer heeft een echte filmsterren-uitstraling gegeven aan zijn markante kop en koolzwarte ogen: Letland is vrij en we bevrijden postuum onze helden.

